

РОЗУМІННЯ МАСКУЛІННОСТІ ТА ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

РЕЗЮМЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Це національне дослідження та його презентація були підготовлені неурядовою організацією «Промундо» та структурою ООН Жінки в Україні в рамках проектів «Гендерна рівність в центрі реформ, миру та безпеки» та «Розбудова демократичного, мирного та гендерно рівноправного суспільства в Україні», які реалізуються ООН Жінки в Україні за фінансової підтримки урядів Швеції та Норвегії. Підготовка здійснювалася за координації Міністерства внутрішніх справ України, за участі Національної академії внутрішніх справ та в партнерстві з Київським міжнародним інститутом соціології.

Авторство

Неурядова організація «Промундо» та структура ООН Жінки в Україні координували дане дослідження у партнерстві з Міністерством внутрішніх справ України, Національною академією внутрішніх справ та Київським міжнародним інститутом соціології. Погляди, висловлені в цьому виданні, не обов'язково відображають погляди структури ООН Жінки, Організації Об'єднаних Націй та будь-якої з її асоційованих організацій або офіційну позицію урядів Швеції та Норвегії.

Перше в історії вітчизняного сектору безпеки України національне¹ дослідження «Розуміння маскулінності і гендерної рівності в секторі безпеки України» (IMAGES²) було проведене у період з лютого 2019 року по грудень 2020 року за ініціативи Міністерства внутрішніх справ України (далі - МВС).

Дослідження здійснювалося за експертної та технічної підтримки структури ООН Жінки, за фінансової підтримки урядів Швеції та Норвегії та у партнерстві з Національною академією внутрішніх справ (далі - НАВС), неурядовою організацією «Промундо»³ та Київським міжнародним інститутом соціології (далі - КМІС).

IMAGES це одне з найбільш глибоких досліджень, що коли-небудь проводилися, яке спрямоване на вивчення ставлення і практик щодо гендерної рівності як серед чоловіків, так і серед жінок. За допомогою різноманітних засобів анкети для опитування «IMAGES» досліджують такі сфери: гендерно зумовлене насильство, здоров'я та звички, пов'язані зі здоров'ям, розподіл праці у домогосподарстві, участь чоловіків у доглядовій праці та вихованні дітей, ставлення чоловіків і жінок до гендерних питань і політики, пов'язаної з гендерною рівністю, проблеми комерційного сексу (надання сексуальних послуг за оплату), повідомлень чоловіків про кримінальну поведінку, а також щодо якості життя. «Гендер» – це соціально набуті очікування щодо того, як хлопчики, чоловіки, дівчата, жінки та особи різної гендерної ідентичності поведуться та сприймають самих себе у взаємодії зі світом та одне з одним⁴. Соціальні норми – це очікування людей стосовно того, що вони мають робити та що роблять інші⁵. Такі норми засвоюються шляхом соціалізації і впливають на досвід індивіда протягом життя, включно з соціальними ієрархічними відносинами, доступом до ресурсів та уразливістю до насильства.

Головною метою дослідження IMAGES є **формування розуміння і ставлення чоловіків та жінок до гендерної рівності, з метою використання цієї інформації під час підготовки, впровадження та моніторингу реалізації заходів, спрямованих на просування гендерної рівності, особливо на рівні державної політики.**

У прагненні досягти цієї мети висновки досліджень IMAGES активно поширюються у всьому світі для їх використання в контексті підготовки політики та програм у багатьох сферах. У цьому дослідженні вивчаються аспекти гендеру та маскулінності в українському секторі безпеки, а анкети опитування IMAGES були ретельно адаптовані та скориговані з урахуванням умов країни та конкретних потреб МВС. Для збору даних проводилися особисті інтерв'ю зі співробітниками Національної поліції, Національної гвардії України та Державної прикордонної служби України. Зібрані дані є ґрунтовним джерелом інформації для подальшого застосування її під час розробки політики, спрямованої на забезпечення гендерної рівності у секторі безпеки України.

ХАРАКТЕРИСТИКИ ВИБІРКИ

Опитування проводилося у шести адміністративних регіонах: Закарпатська область (західний регіон); Київська область та місто Київ (центральний регіон); Харківська, Донецька та Луганська області (східний регіон) і Одеська область (південний регіон). Вибірка передбачала опитування 1500 осіб у рівному співвідношенні між працівниками трьох органів системи МВС – Національної поліції, Національної гвардії України та Державної прикордонної служби України. Цільова аудиторія складалася з представників цих служб, включно з особами, які зараз несуть службу в зоні проведення операції Об'єднаних сил (далі - ООС), осіб, які повернулися до регулярної служби після ООС, та осіб, які не мають досвіду служби в ООС. Участь у дослідженні брали представники певних підрозділів/військових частин. Щоб забезпечити мінімальне необхідне представництво жінок у вибірці опитування, серед респондентів має бути принаймні 10% жінок. В результаті, в дослідженні взяли участь 1595 осіб, з них 241 жінка (15%).

РЕЗУЛЬТАТИ

СТАВЛЕННЯ ДО ГЕНДЕРНИХ ПИТАНЬ

Більшість опитаних підтримують гендерну рівність в українському суспільстві, хоча значна частина респондентів також дотримується стереотипних поглядів щодо деяких гендерних питань на рівні

¹ Дослідження здійснювалося на національному рівні за методологією міжнародної організації «Промундо». Подібні дослідження відбувались у більше, ніж 40 країн світу

² Методологія IMAGES «Міжнародне дослідження маскулінності і гендерної рівності»

³ Див. за посиланням: <https://promundoglobal.org/programs/international-men-and-gender-equality-survey-images/>

⁴ Авторство визначення належить «Промундо»

⁵ Авторство визначення належить «Промундо»

суспільства. Більшість респондентів загалом позитивно ставляться до заклику до гендерної рівності; 65% опитаних чоловіків та жінок погоджуються, що в Україні треба докладати більше зусиль для просування рівності чоловіків та жінок. Утім, значна частина чоловіків і жінок мають хибні уявлення про гендерну рівність; близько третини респондентів (37% чоловіків та 30% жінок) вважають, що чоловіки повинні мати пріоритет у працевлаштуванні, коли можливості щодо роботи обмежені. Трохи більше чверті респондентів (29% чоловіків і 26% жінок) думають, що коли йдеться про «гендер», маються на увазі жінки або сексуальні меншини, і майже кожен п'ятий чоловік (16%) і кожна десята жінка (11%) схильні вважати, що розширення прав жінок означає обмеження прав чоловіків.

Ставлення чоловіків до гендерних ролей, аспектів маскулінності та фемінності майже завжди є більш стереотипним, ніж ставлення жінок. Багато респондентів поділяють думку щодо чітко визначених гендерних ролей, причому чоловіки виявляють упереджені погляди дещо частіше, ніж жінки. Думку про те, що за чоловіком має бути останнє слово в прийнятті рішень у домі, підтримує більше половини чоловіків (56%) і лише близько чверті жінок (26%). Так само, майже половина чоловіків (48%) і лише чверть жінок (23%) вважають, що для усіх краще, якщо чоловік заробляє гроші, а жінка лише піклується про дім і дітей. Чоловіки частіше висловлюють стереотипні очікування щодо маскулінності та фемінності, аніж жінки, хоча деякі аспекти питання чоловіки сприймають як менш вагомими, так само як і жінки. Зокрема, 70% чоловіків, але удвічі менше (35%) жінок погодилися із твердженням, що чоловік із гомосексуальною орієнтацією не є «справжнім чоловіком»; 15% чоловіків та 6,4% жінок зазначають, що чоловіка, який багато говорить про свої тривоги, побоювання та проблеми, дійсно не варто поважати. Крім того, 12% чоловіків та 2,1% жінок погоджуються, що справжній чоловік повинен мати стільки сексуальних партнерів, скільки може. Із твердженням, що для жінки набагато важливіше вийти заміж, ніж зробити кар'єру, погодилися 47% опитаних чоловіків, і 28% жінок.

Загалом, підтримка чіткого розподілу домашньої праці є відносно обмеженою. Лише 15% чоловіків та 12% жінок вважають, що догляд за дітьми має бути виключно обов'язком матері; 9,8% чоловіків та 5% жінок дотримуються думки, що чоловіки не повинні

займатися домашніми справами, а 11% чоловіків та 3,8% жінок вважають, що лише основний годувальник має знати фінансову інформацію родини.

Обнадійливим висновком опитування є те, що дуже мало респондентів виправдовують насильство з боку партнерів у інтимних стосунках. Незначна кількість чоловіків (3,9%) та жінок (2,9%) вважають, що є моменти, коли жінка заслуговує на побиття. Загалом 1,3% чоловіків та 1,2% жінок погоджуються з тим, що жінка повинна терпіти насильство, щоб зберегти сім'ю; 4,0% чоловіків та 0,4% жінок погоджуються з тим, що чоловіки, якщо необхідно, повинні застосувати насильство, щоб їх поважали.

ДОСВІД ДИТИНСТВА

Майже всі опитувані пригадували, що у їхньому дитинстві або підлітковому віці батько виконував хоча б деякі обов'язки з домашньої роботи та догляду за дитиною, проте чоловіки частіше повідомляли, що їхній батько брав участь у виконанні таких обов'язків. Переважна більшість чоловіків (96%) та жінок (93%) у своєму дитинстві чи підлітковому віці мали батька, який виконував деякі домашні обов'язки, що традиційно вважаються «жіночими». Респонденти чоловічої та жіночої статі повідомили, що найбільш поширеним заняттям, до якого долучався батько в домі, було приготування їжі (про це повідомили 90% опитаних чоловіків та жінок), тоді як понад 81% респондентів чоловічої та жіночої статі пригадали, що їхній батько виконував завдання, пов'язані з доглядом за дітьми. Крім того, у більшості респондентів батько брав на себе відповідальність за обов'язки, пов'язані зі шкільним навчанням дітей – відводив дітей до школи та забирав зі школи (про це повідомили 87% чоловіків та 83% жінок) та допомагав їм у виконанні домашніх завдань (86% та 81% відповідно). Серед найменш поширених занять, які виконувалися батьком, було прання одягу (зазначили 67% чоловіків та 57% жінок), прибирання у домі (зазначили 85% чоловіків та 75% жінок) та чищення ванни чи туалету (зазначили 75% чоловіків та 54% жінок).

Водночас, більшість опитаних вважали, що у їхньому дитинстві мати мала вплив у прийнятті рішень у родині. Понад дві третини опитаних (74% жінок та 70% чоловіків) вважають, що у їхньому дитинстві мати була залучена до прийняття важливих рішень, таких як витрачання сімейного бюджету на великі

покупки (на кшталт машини, будинку чи великої побутової техніки).

Проте у багатьох випадках респонденти повідомляють, що мати все-таки зазнавала насильства у родині. При цьому психологічне насильство щодо матері траплялося частіше, ніж фізичне, і його частіше помічали доньки порівняно з синами (46% проти 38%). Майже половина опитаних чоловіків (46%) та дві з п'яти опитаних жінок (39%) хоча б раз були свідками домашнього насильства щодо своєї матері. Крім того, свідками побиття матері у дитинстві стали 18% чоловіків та 21% жінок.

Половина опитаних чоловіків та жінок зазнавали насильства у дитинстві, при цьому ризик для хлопчиків постраждати від фізичного насилля вдома та в школі був систематично вищим. Загалом, 47% жінок та 55% чоловіків зазнали домашнього насильства в дитинстві. Про фізичне насильство повідомляли частіше, ніж про психологічне, при цьому хлопчики зазнавали насильства частіше: 52% зазнавали фізичних покарань з боку рідні у дитинстві принаймні один раз, порівняно з 44% жінок; публічним приниженням з боку родичів піддавалися 19% чоловіків та 17% жінок. Для хлопців також набагато вищий ризик постраждати від фізичного насилля у школі. Загалом, досвід фізичного чи емоційного насильства з боку вчителів або однолітків у школі пережили 37% опитаних чоловіків та 15% жінок. Найбільш поширеними є фізичні бійки між школярами: з-поміж опитаних 33% чоловіків та 14% жінок зазначили, що принаймні один раз стикалися з проявами фізичної жорстокості чи погрозами насильством у своїй школі чи громаді. Фізичних покарань з боку вчителів зазнавали 9,7% хлопців (та 2,9% дівчат).

ТЕНДЕНЦІЇ У РОДИНІ

Спільне прийняття рішень подружжям в українських родинах є обнадійливим показником щодо тенденції до рівномірного розподілу обов'язків у домогосподарстві. Респонденти у цьому опитуванні частіше зазначали рішення певного типу, які приймають спільно у родині, включно з рішеннями щодо великих покупок (68% чоловіків та жінок вважають, що приймають такі рішення разом) та щодо контрацепції (78% чоловіків та 71% жінок вважають, що ці рішення приймаються спільно). Загалом, 73% опитаних чоловіків та 80% жінок вважають, що жінки беруть участь у всіх важливих рішеннях в їхніх родинах, про які ставилися запи-

тання, і така ситуація задовольняє респондентів: 97% чоловіків і 91% жінок задоволені тим, як приймаються рішення у їхніх сім'ях. З іншого боку, чоловіки частіше переконані, що їхніх дружин ситуація теж влаштовує (так вважають 96% чоловіків), жінки менше в цьому впевнені (91% жінок).

Попри те, що майже всі чоловіки певною мірою беруть участь у виконанні хатньої роботи, залишаються деякі відмінності у видах та обсягах роботи, яку найчастіше виконують чоловіки та жінки. Чоловіки, які працюють у секторі безпеки, декларують досить широке своє залучення до хатньої роботи – 99% з них принаймні іноді виконують хоча б одне із тих занять, які традиційно вважаються «жіночими». Хоча 96% чоловіків повідомляють, що принаймні іноді займаються прибиранням, чоловіки значно менше беруть участь у всіх інших домашніх справах, якщо порівнювати з жінками: 91% чоловіків готують їжу (порівняно з 100% жінок), 84% чоловіків чистять ванну чи туалет (порівняно з 97% жінок), 85% – перуть одяг (порівняно з 100% жінок). Жінки також більше залучені до повсякденної роботи, пов'язаної із забезпеченням основних потреб домогосподарства: хоча б іноді купують предмети домашнього вжитку 100% жінок та 97% чоловіків, контролюють тижневий бюджет 92% жінок та 84% чоловіків. З іншого боку, чоловіки частіше виконують роботу, що передбачає застосування фізичної сили: хоча б іноді ремонтують щось у домі 98% чоловіків та 51% жінок; виконують роботу по господарству поза межами оселі 84% чоловіків та 64% жінок.

БАТЬКІВСТВО

Майже всі чоловіки беруть участь у вихованні дітей, але розподіл обов'язків залишається нерівномірним, а більшість повсякденних справ з догляду за дітьми виконують жінки. Практично усі опитані чоловіки, які мають дітей (95%), зазначили, що беруть участь у виконанні принаймні деяких завдань, пов'язаних із доглядом за наймолодшою дитиною; наприклад, чоловіки найчастіше граються з дітьми чи проводять дозвілля. Також доволі багато чоловіків спілкуються із дитиною на особисті теми, відводять або забирають дитину зі школи чи садочка, допомагають купати дитину або допомагають дитині робити уроки. Однак, результати дослідження свідчать про те, що у більшості випадків щоденний догляд належить до виключно жіночих обов'язків – це годування та нагляд за дитиною, заміна підгузків чи перевдя-

гання, а також перебування вдома із дитиною, коли вона хворіє.

Незважаючи на те, що більшість батьків не схвалюють фізичного покарання у вихованні дітей, значна частка опитуваних застосовували деякі насильницькі методи виховання чи заходи фізичного впливу. Половина батьків протягом місяця, що передувало опитуванню, застосовували будь-які насильницькі методи виховання до дитини віком від 3 до 14 років – кричали на неї (53% опитаних чоловіків та 60% жінок), били або ляскали (24% опитаних чоловіків і така сама кількість жінок). Близько три чверті (72%) опитаних чоловіків та дві третини (65%) жінок вважають, що батьки, які чуйно ставляться до почуттів та настрою своїх дітей, часто їх балують. Також більше половини опитаних (55% чоловіків і така ж частка жінок) вважають, що проблема з дітьми сьогодні полягає в тому, що батьки дають їм надто багато свободи. Більшість опитаних не схвалюють застосування тілесних покарань у вихованні дітей, хоча чоловіки дещо більшою мірою схильні вважати, що якщо бити дітей, коли вони погано поведуться, то це вчить їх гарній поведінці (із відповідним твердженням погодилися 15% чоловіків та 7,7% жінок).

У ФОКУСІ – СЕКТОР БЕЗПЕКИ

Коли йдеться про кар'єру в секторі безпеки, жінки та чоловіки мають різну мотивацію для вибору місця роботи, і хоча жінки частіше повідомляють про негативні наслідки для психічного здоров'я, велика кількість і чоловіків, і жінок відчуває на собі ці наслідки. Більше половини чоловіків (55%) основним мотивом вибору місця роботи в системі МВС назвали бажання захистити свою країну, тоді як для жінок це декілька мотивів: захист країни був провідним для більш, ніж третини (37%) жінок, які працюють у секторі, 24% жінок основним чинником назвали фінансове забезпечення 19% – сімейні традиції – це мотиви, які значно рідше зазначали чоловіки. Крім того, за даними опитування, 48% чоловіків та 31% жінок за час служби в МВС переживали різного роду травматичні ситуації (наприклад, загибель колеги або бойового друга, у них стріляли, вони бачили труп або застосовували свою зброю проти людини). В результаті, 37% чоловіків та 53% жінок серед опитаних, які пережили травматичні ситуації, останнім часом відчували на собі хоча б один з наслідків таких подій у вигляді нічних кошмарів, свідомих намагань не ду-

мати про подію, настороженості, відстороненості від людей або відчуття провини.

Гендерні упередження та норми зберігаються в усьому секторі безпеки, а в деяких випадках чоловіки вдвічі частіше дотримуються упереджених поглядів. Наприклад, чоловіки майже вдвічі частіше, ніж жінки, вважають, що до лав МВС не варто залучати більше жінок – таку думку поділяють 40% чоловіків та 21% жінок, і вдвічі менше чоловіків погоджуються з ідеєю збільшити представництво жінок на керівних посадах в МВС (19% чоловіків та 36% жінок). До того ж, якщо частка жінок, які вважають, що жінки і чоловіки з однаковою кваліфікацією так само добре виконуватимуть однакову роботу, сягає 91%, то серед чоловіків таку думку поділяють лише 76% опитаних. Лише 39% респондентів чоловічої статі визнають спроможність жінок фізично виконувати обов'язки поліцейської чи військовослужбовиці на тому ж рівні, що і чоловіки, тоді як серед жінок таку думку поділяють лише 54% опитаних. Чоловіки також менше підтримують ідею того, щоб жінки займали певні професійні посади у секторі, наприклад посади миротворців, генералів чи несення служби у Національній гвардії. Що стосується дискримінації у робочому середовищі, то понад однієї третини жінок (38%) погоджується, що вони та їхні колеги зазнають численних форм дискримінації у секторі безпеки, порівняно з лише 24% чоловіків, які стверджують, що їхні колеги жіночої статі підлягають дискримінації. Крім того, більшість чоловіків та жінок (73% та 85% відповідно) погоджуються з тим, що МВС треба більш ефективно вирішувати проблему сексуальних домагань серед працівників сектору.

І все-таки є обнадійливі ознаки. Опитані обох статей почувуються доволі комфортно, працюючи з колегами-жінками: на одному рівні субординації (85% чоловіків та 86% жінок), під керівництвом колег-жінок (65% чоловіків та 69% жінок) або з жінками-підлеглими (48% чоловіків та 49% жінок). Респонденти також висловлювали в цілому високий рівень підтримки жінок у ролі переговорників чи поліцейських, а також підвищення жінок у званні до офіцерів середнього рангу (тобто від майорів до полковників). Переважна більшість опитаних жінок (74%) погоджуються щодо високого рівня жіночої солідарності всередині сектору безпеки, а з ідеєю однакової фінансової винагороди за однакову роботу в системі МВС згодні 98% жінок

та 93% чоловіків. Підтримують рівні можливості для чоловіків та жінок щодо просування по службі 96% жінок та 92% чоловіків. Майже половина осіб, що взяли участь у дослідженні (47% опитаних чоловіків та 42% жінок), підтримують думку про встановлення однакового віку виходу на пенсію для чоловіків та жінок.

ДОСВІД ІНТИМНИХ ПАРТНЕРСЬКИХ СТОСУНКІВ

Опитані чоловіки та жінки погоджуються з такою думкою: чоловіки в інтимних стосунках розраховують мати можливість здійснювати контроль над партнерками. Загалом, 72% чоловіків і 77% жінок повідомляють про щонайменше одну форму контролюючої поведінки, що траплялася у їхній сім'ї. Контролююча поведінка найчастіше проявляється в очікуванні згоди від жінки, коли чоловік хоче сексу (78% чоловіків та 85% жінок). Крім того, 76% чоловіків хочуть завжди знати про місцеперебування дружини, майже така ж кількість жінок (74%) сказали те ж саме про свого чоловіка; 29% чоловіків та 20% жінок зізналися, що чоловік не дозволить своїй дружині носити деякі речі.

Контролююча поведінка чоловіків часто призводить до застосування психологічного, економічного чи фізичного насильства щодо їхніх партнерок. Найчастіше в родині вчиняється психологічне насильство щодо жінки: 48% чоловіків вчиняли, а 39% жінок зазнавали насильства у різних його формах впродовж свого подружнього життя. Другою за поширеністю формою насильства є економічне насильство, причому жінки повідомляють про нього частіше, ніж чоловіки (його зазнавали 30% жінок, а 18% чоловіків повідомили про його вчинення). Фізичного насильства з боку партнера зазнавали близько 17% жінок, а 10% чоловіків зізналися, що скоювали його. Ще 11% жінок та 3,4% чоловіків повідомили, що чоловік мав сексуальний контакт зі своєю партнеркою, навіть коли вона цього не хотіла.

І чоловіки, і жінки нерівнозначно ставляться до сексуальних домагань, хоча чоловіки загалом рідше визнають цю проблему або погоджуються з необхідністю її вирішення. Більше половини опитаних жінок (58%) повідомили про свій досвід сексуальних домагань або дій сексуального характеру в громадських місцях, тоді як лише одна третина їхніх колег-чоловіків (33%) повідомили, що вчиняли подібні дії. Загалом, і чоловіки, і жінки дотримуються такого ставлення до сексуальних домагань, за якого

звинувачують жінок і виправдовують чоловіків. Наприклад, 14% опитаних чоловіків та 18% жінок вважають, що своєю манерою одягатися жінки можуть провокувати домагання. Однак вдвічі більше жінок (20%), ніж чоловіків (10%) погоджуються, що чоловік не здатен контролювати власну поведінку внаслідок тривалого утримання від сексу. Думку про те, що жінкам, які йдуть працювати до сектору безпеки, слід очікувати домагань, поділяють 11% чоловіків та 4,3% жінок. Загалом 81% чоловіків та 94% жінок підтримують необхідність прийняття закону, який би передбачав кримінальну відповідальність за сексуальні домагання чи правопорушення сексуального характеру в громадських місцях. Також 58% чоловіків та 68% жінок переконані, що законодавство про домашнє насильство не гарантує постраждалим особам достатнього захисту. Чоловіки частіше, ніж жінки (48% проти 37%), вважають, що законодавство дає змогу жінці надто легко звинуватити чоловіка в насильстві.

ЗДОРОВ'Я

Опитані також повідомили про неоднорідну картину їх особистого здоров'я, у тому числі про деякі перешкоди щодо звернення до медичних закладів по медичну допомогу. Біля 58% чоловіків та 34% жінок повідомляють, що палять цигарки щоденно. Про неодноразові випадки надмірного вживання алкоголю (принаймні раз на місяць протягом минулого року) повідомили 26% чоловіків та 7,2% жінок. Викликає стурбованість той факт, що частка осіб, які намагаються вирішувати свої проблеми зі здоров'ям без відвідування лікаря, складає 58% чоловіків та 45% жінок.

МІРКУВАННЯ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

Дослідження IMAGES у цій спеціальній версії, орієнтованій на опитування працівників Національної поліції, Національної гвардії України та Державної прикордонної служби України, надало цінну інформацію, яку варто використовувати лідерам сектору, а також його керівним органам і всім тим, хто прагне досягти гендерної рівності у секторі безпеки України. Цей звіт є особливим, тому що він надає відповіді від чоловіків і жінок на багато питань, що стосуються гендерної рівності в родині, на роботі та у суспільстві. Перелік найважливіших висновків та результатів дослідження такий:

- **Працівники сектору безпеки переживають психологічно травмуючі події при виконанні своїх служб**

бових обов'язків, проте цей досвід не є суттєвим фактором їхнього ставлення та поведінки, пов'язаних із гендерними питаннями. Відповіді на поставлене МВС ключове запитання на самому початку дослідження свідчать про те, що досвід участі в активних бойових діях або схильність до психологічно травмуючих переживань не є основним фактором нерівноправних для жінок і чоловіків форм поведінки чи поглядів. Водночас, багато працівників і працівниць сектору безпеки, що пережили досвід травматичних подій у контексті своєї роботи, демонструють ознаки напруженого психологічного стану, причому у деяких випадках існують певні гендерно зумовлені відмінності.

- **Обнадійливим моментом є те, що більшість працівників і працівниць сектору, незалежно від статі, підтримують рівну оплату праці та рівні можливості для чоловіків та жінок.** Є деякі дуже обнадійливі результати, зокрема стосовно підтримки чоловіками політики забезпечення рівної оплати праці та можливостей чоловіків і жінок у секторі; ці результати можуть бути дуже корисними у подальшому вивченні політики щодо кадрового забезпечення, розробки кампаній та заходів з підвищення обізнаності. Переважна більшість – понад 90% чоловіків у дослідженні – погодилися з тим, що чоловіки і жінки на однаковій посаді мають отримувати однакову заробітну плату, та що чоловіки і жінки повинні мати однакові можливості щодо підвищення на посаді та просування по службі у МВС.

- **Проте загалом чоловіки виявляють значно більш стереотипне ставлення щодо питань, пов'язаних з гендерною проблематикою, ніж жінки, що викликає стурбованість у багатьох сферах.** Цей висновок має особливо важливе значення для сектору, у якому настільки кількісно переважають чоловіки. Велика частка чоловіків у секторі означає, що керівництву сектору необхідно приділити серйозну увагу ставленню, якого дотримуються чоловіки на своєму робочому місці. Як свідчать відсоткові показники, представлені у цьому звіті, чоловіки частіше, ніж жінки, погоджувалися з кожним стереотипним твердженням щодо гендерних ролей та маскулітності у дослідженні.

- **Під час дослідження було також виявлено, що небажані прояви сексуального характеру в громадських місцях (включно і з робочим середовищем)**

мають місце, так само як і прояви дискримінаційного ставлення, пов'язані з сексуальними домаганнями. Майже троє з п'яти жінок, які працюють у секторі безпеки, стикалися з небажаними проявами сексуального характеру в громадських місцях, зокрема, сексуальні домагання, а кожна третя жінка стикалася з такими діями протягом останніх 12 місяців. Це стосується випадків, які відбулися у будь-якому громадському місці, зокрема, і робочому. Одна третина чоловіків повідомили про те, що вдавалися до проявів сексуального характеру на публіці, а 16% чоловіків зізналися, що вдавалися до такої поведінки протягом останнього року.

- **Серед працівників сектору безпеки зберігаються стереотипні уявлення про жінок, які працюють, та про гендерні ролі, навіть попри те, що більшість респондентів схвалюють присутність жінок у секторі.** Водночас, з'являються обнадійливі ознаки змін між поколіннями щодо внеску чоловіків у ведення домогосподарства. Хоча ставлення чоловіків до гендерних ролей, маскулітності та фемінності майже завжди є більш жорстким, ніж ставлення жінок, але від чверті до третини опитаних жінок також дотримуються стереотипних поглядів щодо домашніх та професійних обов'язків жінок.

- **Можна виділити ще одну проблемну сферу – це високий рівень контролюючої поведінки чоловіків у взаємовідносинах, а також сексуальні домагання у громадських місцях.** Як зазначили понад 72% учасників, часті випадки контролюючої поведінки – це важливий привід для занепокоєння. Говорячи про власні стосунки, 78% чоловіків та 85% жінок зазначили, що коли чоловік хоче сексу, він очікує, що його дружина погодиться, а 76% чоловіків та 74,3% жінок зазначають, що чоловікові треба знати, де знаходиться його дружина весь час. Цей досвід підриває незалежність жінок і сприяє формуванню очікувань щодо їх підлеглості партнерам-чоловікам.

Дослідження питань маскулітності та гендерної проблематики в українському секторі безпеки чітко свідчать про наявність потреби в формуванні дорожньої карти для реалізації гендерної політики у підрозділах МВС. Водночас, опитування розкриває не лише проблеми, пов'язані з професійними обов'язками, але й необхідність запровадження ефективних дій з організації роботи кадрового складу, освітніх, пси-

хологічних та навчальних заходів для забезпечення свідомого ставлення працівників до своєї роботи із розумінням принципів дотримання прав людини, гендерної рівності, взаємоповаги та толерантності. Існують безперечні ознаки, які свідчать про те, що така дорожня карта отримає необхідну політичну підтримку та буде визнана пріоритетним завданням на високому рівні.

Ґрунтуючись на представлених тут висновках, членами робочої групи з організації забезпечення та проведення наукового дослідження підготовлені рекомендації щодо подальшого просування гендерної рівності як пріоритетного напрямку в секторі безпеки.

